

Tamara-Louise Zeyen, Ralf Lottmann, Regina Brunnett, Mechthild Kiegelmann (ur.) (2020)

LSBTIQ* und Alter(n)

Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht Verlage. 232 strani.
ISBN: 978-3-525-70272-7.

Za začetek nekaj osnovnih podatkov o urednicah in uredniku učbenika z naslovom *LSBTIQ* und Alter(n)*, po slovensko *LSBTIQ* in starost/staranje*. Tamara-Louise Zeyen se ukvarja z duševnim zdravjem, študijami spola in LGBTIQ* aktivizmom, dr. Ralf Lottmann s socialno in zdravstveno politiko ter socialno gerontologijo, dr. Regina Brunnett z zdravjem in delom v zdravstveni negi, z medkulturnim zdravstvenim varstvom in zdravstveno neenakostjo, dr. Mechthild Kiegelmann pa z razvojno psihologijo.

Delo je namenjeno dijakinjam in dijakom ter študentom in študentkam zdravstvene nege, gerontologije, socialnega dela, geragogike ipd. Prikaže različne poglede na starost v različnih skupinah LGBTIQ*. Učbenik je napisan v obliki zbornika. Seznam literature ob koncu vsakega prispevka omogoča poglobljen študij in dodatno pridobivanje informacij. Knjiga je sestavljena iz šestih poglavij, posamezna podpoglavja pa iz znanstvenih in strokovnih prispevkov. V prvem poglavju nas uredniki uvedejo v temo in predstavijo namen učbenika, ki jih predstavljam v nadaljevanju. Drugo poglavje obravnava LGBTIQ* in starost/staranje z več vidikov in predstavljam jih v nadaljevanju.

S psihološkega vidika se LGBTIQ* starejši odrasli srečujejo z dvema izzivoma – s starizmom (kot celotna populacija) in heteronormativnostjo (s stališčem, da so vse osebe heteroseksualne in da je heteroseksualnost edina družbeno sprejeta spolna usmerjenost). Ne preseneča torej, da imajo LGBTIQ* osebe slabše fizično in psihično zdravstveno stanje v primerjavi s heteroseksualnimi (Kranz, str. 19). Nemški zakon o dolgotrajni oskrbi starejših definira štiri naloge zdravstvene negovalke: svetovanje, spremstvo, podporo in oskrbo starejših odraslih (Gerlach in Schupp, str. 23). Z vidika zdravstvene nege je nujno, da izvajalci zdravstvene nege in oskrbe znajo zaznati potrebe LGBTIQ* oseb in so empatični pri izvajanju holistične zdravstvene nege. Cilj, na posameznika osredotočeno zdravstveno nego, ki upošteva individualne potrebe posameznika, je težko uresničiti. To

občutno zmanjša kakovost oskrbe stanovalcev, v najslabšem primeru poslabša njihovo mobilnost in zdravstveni položaj. Zato je pomembno interdisciplinarno sodelovanje različnih strokovnjakov (str. 37–42).

Vedno več socioloških raziskav se ukvarja z dojemanjem lastne identitete v procesu staranja. Vse jasneje postaja, da se tako homoseksualnost kot starost/staranje posameznikov oblikujeta individualno, a sta vedno povezana z družbenimi diskurzi. Očitno je, da splošne družbene strukture, diskurzi in razumevanje identitete LGBTIQ* starejših odraslih določajo drug drugega (str. 31–36).

V skupino LGBTIQ* oseb sodijo ljudje različnih spolnih usmerjenosti. Starejše odrasle lezbijke so družbeno nevidne kot ženske, kot starejši ljudje in kot lezbijke (Kehoe, str. 91). Večja diverzifikacija ponudbe oskrbe in zdravstvene nege starejših bi lezbijkam omogočila izbiro prave ponudbe za njihove specifične potrebe. Spolna identiteta pri gejih je kompleksna in pomeni le enega od vidikov osebne identitete, ki je v procesu zdravstvene nege pogosto spregledan. Bivalne enote za starejše morajo zagotoviti bivalne prostore brez stigmatizacije in diskriminacije, da bi lahko bili starejši odrasli geji deležni podpore in oskrbe, hkrati pa bi ohranili svojo identiteto. V negovalnem procesu je potrebno neomejeno sprejemanje individualnosti in potreb posameznika.

V knjigi je predstavljen primer starejšega odraslega geja, ki se preseli v dom za ostarele. Tam ga spet čaka proces razkrivanja (pred tem je ta proces doživel že doma). Prestrašen in negotov se znajde v novem okolju, v katerem ne ve, kako bodo sprejeli njegovo spolno usmerjenost zaposleni in sostanovalci, zato se odloči za prikrito življenje. Taki primeri osebnih izkušenj LGBTIQ* oseb bralca spodbudijo k razmišljanju. Gotovo bo vsak pomislil, kako bi se sam odzval v podobni situaciji, kaj lahko naredi kot zdravstvena negovalka ali socialni delavec, da se izogne podobnim situacijam. S tem knjiga odpira različne poglede, pripomore k zmanjševanju neenakosti v družbi in podpira ustavne določbe glede enakosti.

Biseksualne osebe čutijo privlačnost do ljudi več kot enega spola, ne nujno vse življenje in na enak način. Vprašanja spolne identitete, spolne usmerjenosti in spolnega izraza lahko v teh primerih za oskrbovalce pomenijo poseben izziv. Novi pogledi v zdravstveni negi ali socialnem delu s starejšimi odraslimi zato zahtevajo, da se oskrbovalci seznanjajo z raznovrstnostjo spolnih in seksualnih identitet in k ljudem pristopajo individualno.

Interspolnost je redko stanje, ko zunanje spolovilo novorojenčka ni izrazito niti moško niti žensko. Od začetka devetdesetih let 20. stoletja so se začele interspolne osebe in njihove podpornice in podporniki zavzemati za krepitev moči in ustvarjanje prostora za obstoječo mnogoterost spolne identitete.

Pomen pojma queer je pogosto nejasen in se v nemškem prostoru uporablja za geje ali lezbijke. Tudi za ljudi, ki se opredelijo kot queer, je treba zagotoviti okolje, kjer se bodo počutili sprejete in bodo upali govoriti o lastni (spolni) identiteti.

Avtorice in avtorji bralca seznanijo z osnovnimi pojmi in izzivi, s katerimi se srečujejo LGBTIQ* osebe v starosti. Primeri zgodb iz vsakdanjega življenja poskrbijo, da bralec/bralca lahko teorijo takoj umesti v realno življenje. Ne smemo pozabiti, da je učbenik namenjen predvsem izobraževanju strokovnih kadrov, ki bodo delali s starejšimi odraslimi.

V zadnjih letih je v Nemčiji, posebej v urbanih metropolah, nastalo nekaj

pobud in projektov za LGBTIQ* starejše odrasle. To kaže predvsem razliko med urbanim in ruralnim okoljem in pa različnost razvoja posameznih segmentov LGBTIQ* populacije. Četrto poglavje predstavi vpogled v delo različnih društev in organizacij, ki se ukvarjajo z LGBTIQ* starejšimi odraslimi. Rubicon v Kölnu je svetovalni center za LGBTIQ* osebe, ki aktivno zagovarja spolno in seksualno raznovrstnost. Glavna cilja centra sta povečati vidnost starejših odraslih lezbijk in gejev ter sodelovati z organizacijami, ki delajo z LGBTIQ* starejšimi odraslimi. Društvo RuT Berlin – odprta iniciativa lezbijk je nastalo pred 30 leti in je namenjeno starejšim lezbijkam ter se osredotoča posebej na njihove potrebe in ponuja svetovanja, dogodke in prostočasne dejavnosti. TransInterQueer TriQ je združenje, ki je bilo ustanovljeno leta 2006 in je namenjeno trans in interspolnim osebam. Zavzema se za emancipacijo in zmanjšanje tabujev in predsodkov. Zavedajo se, da je treba o vprašanju starosti v skupnosti več ozaveščati.

V trenutnih brošurah o zdravstveni negi za lezbijke in geje so biseksualci po navadi le omenjeni, ne da bi bile upoštevane njihove specifične potrebe. Ena izmed odlik knjige so podrobni opisi dela različnih organizacij, ki skrbijo za potrebe LGBTIQ* starejših odraslih v Nemčiji. Bralka/bralca učbenika spozna primere dobrih praks in izzive, s katerimi se srečujejo društva, ki skrbijo za to ranljivo skupino ljudi. Tu bi omenil potrebo po podobnih društvih v Sloveniji, še posebej v ruralnem okolju, kjer živijo osamljeni ostareli odrasli in kjer se stigmatizacija različnih spolnih usmerjenosti kaže še bolj kot v mestih.

Peto poglavje prikazuje zdravstveno nego in socialno delo na področju oskrbe LGBTIQ* starejših odraslih. Prispevki obravnavajo spekter teoretskih oz. presečnih perspektiv glede staranja in starosti LGBTIQ* starejših odraslih pa tudi veliko praktičnih primerov perspektiv. LGBTIQ* starejše odrasle opišejo trije pridevniki – nevidni, osamljeni in diskriminirani. Zaposleni, ki izvajajo zdravstveno nego ali socialno delo, razmišljajo v heteronormativnem okviru in tako nenamerno ignorirajo potrebe po pripadnosti, vidnosti in socialnih stikih LGBTIQ* starejših odraslih.

V zadnjem, šestem poglavju so opisani: možni odgovori na vprašanja, povezana s študijami primerov, in slovar manj znanih besed.

Učbenik vsebinsko povezuje gerontologijo, geriatrico, socialno delo, pedagogiko in druge znanstvene discipline. Ob koncu vsakega podpoglavja je navedena krajša študija primera skupaj z vprašanji za razmislek o določeni temi. To bralki in bralcu omogoča razmislek o vsakdanjem življenju in potrebah LGBTIQ* starejših odraslih in njihovih oskrbovancev. Osebna izkušnja ob branju knjige je navdihujoča. S takimi vsebinami že v sklopu izobraževanja mladih ustvarjamo družbo, v kateri smo vsi različni in vsi enakopravni. Knjigo priporočam vsem, ki se ukvarjajo s starejšimi odraslimi. Obvezen del študijskega gradiva bi morala biti v socialni gerontologiji, zdravstveni negi in socialnem delu, ker povezuje več strokovnih področij za holistično obravnavo LGBTIQ* starejših odraslih.

Mihael Nedeljko